

KAMU YÖNETİMİ VE HALKLA İLİŞKİLER YÖNÜYLE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU (KVKK)

Law on the Protection of Personal Data (LPPD) in Terms of Public Administration and Public Relations

Doç. Dr. İrfan ERTEKİN*

Geliş Tarihi: 09.12.2021 | Yayına Kabul Tarihi: 20.06.2022

Öz

Bu çalışmanın amacı, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) nun kamu yönetimi ve halkla ilişkiler yönüyle ele alınarak irdelenmesidir. KVKK, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektedir. Tüm bu düzenlemeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin 9 Nisan 2014 tarih ve E:2013/122, K:2014/74 sayılı kararına dayandırılmış olup, bu karar Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 20. maddesinin 2. fıkrasındaki temel ilkelere baz edilmiştir. Ayrıca, bu kararda kişisel verilerin korunmasına ilişkin uluslararası anlaşmalardaki Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın mutabakatı da kapsamaktadır. KVKK, gerçek kişilerin verilerinin, kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesi esnasında verilerin güvenliğini sağlayarak, kişileri korumayı amaç edinmesi yönüyle ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla kanunun, kamu tarafından hukuki, idari, mali, sosyal vb. yönleriyle içselleştirilerek özümsemesi önem arz etmektedir. Bu süreçte, etkin bir kamu yönetimi; kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişiler arasında bir iletişim köprü vazifesi gören halkla ilişkiler

Abstract

The aim of this study is to examine the Law on the Protection of Personal Data (LPPD) by considering it in terms of public administration and public relations. LPPD regulates the procedures and principles in order to protect the fundamental rights and freedoms of individuals, especially the privacy of private life, in the processing of personal data. All these regulations has been based on the decision of the Constitutional Court's of Türkiye dated April 9, 2014 and numbered E:2013/122, K:2014/74 and this decision is bound up the basic principles in the 2nd paragraph of 20. Article of the Turkish Republic Constitution. Besides, by this decision, it is also covered by the consensus of The European Union, The Council of Europe and The Organization for Economic Cooperation and Development in international agreements on the protection of personal data. LPPD comes to the forefront in terms of aiming to protect personalities by ensuring the security of data during the processing of data of natural persons by institutions and organizations. Therefore, it is important that the law is internalized and absorbed in legal, administrative, financial and social, etc. aspects by the public. In this process, an effective public administration plays an important role in explaining LPPD to the public through public relations

* Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, irfan.ertekin@siirt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2443-8528.

faaliyetleri aracılığıyla KVKK'nın kamuya anlatılması noktasında önemli rol oynamaktadır. Halkla ilişkiler, tanıma ve tanıtma gibi iki temel işlevi yerine getirerek KVKK'nın kamuda içselleştirilmesi için kitle iletişim araçları ve dijital iletişim kanalları aracılığıyla önemli yönetsel bir başarı sağlar.

Anahtar Kelimeler: Anayasa, Kişisel Veri, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Kamu Yönetimi, Halkla İlişkiler.

activities, which act as a communication bridge between institutions and organizations and natural persons. By fulfilling two basic functions such as recognizing and introducing, public relations provides an important managerial success by using mass media and digital communication channels for the internalization of LPPD in the public.

Keywords: Constitution, Personal Data, Personal Data Protection Law, Public Administration, Public Relations.

GİRİŞ

Bu çalışmada, Covid-19 pandemisi ile eş zamanlı olarak ön plana çıkan dijitalleşme süreci ile birlikte internet üzerinden yapılan sanal alışverişler esnasında tüketicilerin paylaştıkları kişisel verilerin kendi güvenlikleri açısından önemine vurgu yapılarak, 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), kamu yönetimi ve halkla ilişkiler yönüyle ele alınarak irdelenmiştir. Bu amaçla çalışmada, sırasıyla Covid-19 pandemisi ile birlikte önemli ölçüde değişim ve dönüşümün yaşandığı dijitalleşme süreci, kamu yönetimi, halkla ilişkiler ve KVKK ele alınmıştır.

İlk çeyreğinde yaşamakta olduğumuz 21.yüzyılı; hızla değişen ve dönüşen internet ve bilişim teknolojileri ile dijital çağ olarak nitelendirmek mümkündür. Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü'nün¹ Covid-19² pandemisini resmen ilan etmesiyle başlayan süreçte, *koronavirüs* hastalığıyla mücadele etmek amacıyla merkezi ve yerel idareler tarafından alınan tedbirler doğrultusunda, hastalığı önlemek amacıyla belirli bir süre de olsa insanların evde yaşamlarını sürdürerek sa-

¹ "Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Çin'de ortaya çıkan yeni tip *koronavirüs* hastalığının (*SARS-Cov-2*, *COVID-19*) 11 Mart 2020'de pandemi düzeyine ulaştığını ilan etmiştir" (Sezgin vd. (2020)'den aktaran H. Tüzün, H. Demirköse, S. Özkan, A. Uğraş Dikmen ve M. N. İlhan (2020), "COVID-19 Pandemisi ve Risk İletişimi", *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, Sayı: Özel Sayısı, s. 2.

² "COVID-19 kelimesi; *corona*'nın co'su, virüs'ün vi'si ve hastalık kelimesinin İngilizcesi *disease*'in d'sinden türetilmiştir. *SARS-CoV* ve *MERS-CoV* ile aynı koronavirüs türü olmakla birlikte genetik olarak farklı olan *COVID-19*'un kaynağının ne olduğu bilinmemekte ancak Çin'in 11 milyon nüfuslu kenti Wuhan'daki Huanan Deniz Ürünleri Pazarı'ndan (farklı hayvan türleri satılan bir toptan balık ve canlı hayvan pazarı) kaynaklandığı tahmin edilmektedir" (Zhou vd. (2020)'den aktaran Z. Karataş (2020), "COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme", *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 5.

tın alma davranışlarını, dijital ortam üzerinden gerçekleştirmeleri, dijitalleşme³, dijital iletişim araçları⁴, bilgi⁵, bilgi güvenliği⁶, veri⁷, büyük veri (*bigdata*)⁸, kişisel veri⁹, kişisel verilerin korunması¹⁰, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK)¹¹ gibi kavramlar, doğal olarak her zamankinden daha fazla gündeme gelerek

- ³ Dijitalleşme (*digitization*), “Elde edilen verilerin sayısallaştırılarak çeşitli platformlarda yer edinme sürecidir. Sayısallaştırma ise, analog işlemlerin bilgisayar ortamında depolanması ile sayısallaşan bir formatta dönüştürülmesi olarak söylenebilir”. Karakaş vd. (2009)’dan aktaran B. Ersöz ve M. Özmen (2020), “Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri”, **AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 42, s. 72; “Dijitalleşme, bir iş modelini değiştirmek ya da dönüştürmek için yeni bir kazanç ve değer üretebilecek fırsatlar yaratabilmek için dijital teknolojilerin kullanılmaya başlanmasıdır”. Gartner Inc (2020)’den aktaran Ersöz ve Özmen (2020), s. 172.
- ⁴ Dijital iletişim araçlarını ‘yeni medya’ kavramı ile açıklamak isabetli olacaktır. Bu noktada, Thompson yeni medyayı “Bilgi işlem teknolojisi aracılığıyla yetenekleri artmış, kullanımı kolaylaşmış veya olası genişletilebilirlik potansiyelini bünyesinde barındıran iletişim araçlarıdır” şeklinde tanımlamıştır. Thompson (1995), s. 132-139’dan aktaran A. M. Kırık (2017), “Yeni Medya Aracılığıyla Değişen İletişim Süreci: Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu”, **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, s. 233; Bu yönüyle dijital iletişim araçlarını; yeni medya (*new media*) olarak da ifade edilen sosyal medya iletişim araçları (*Google, Twitter, Facebook, Instagram* vb.), ve sosyal ağlar (*Massenger, Youtube, Whatsapp, TikTok* vb.) başta olmak üzere internet ve bilişim teknolojileri araçları (web sitesi, blog, cep veya tablet bilgisayar, akıllı telefon vb.) olarak tanımlamak mümkündür.
- ⁵ “Bilgi, belirli amaçlara ulaşmak veya belirli bir anlayışı geliştirmek üzere verinin, bir dönüşüm ve analiz süreci sonucunda yöneticiler için faydalı biçime sokulmuş şeklidir”. Gökçen (2011), s. 20’den aktaran E. Aktan (2018), “Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu”, **Bilgi Yönetim Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, s. 2.
- ⁶ “Bilgi güvenliği, elektronik ortamlarda verilerin veya bilgilerin saklanması ve taşınması esnasında bilgilerin bütünlüğü bozulmadan, izinsiz erişimlerden korunması için, güvenli bir bilgi işleme platformu oluşturma çabalarının tümüdür”. G. Canbek ve Ş. Sağıroğlu (2006), “Bilgi, Bilgi Güvenliği ve Süreçleri Üzerine Bir İnceleme”, **Politeknik Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 3, s. 165-174; “Gizlilik (*confidentiality*), bütünlük (*integrity*), kullanılabilirlik (*availability*), kimlik kanıtı (*authentication*) ve inkâr edememe (*non-repudiation*) bilgi güvenliğinin en temel unsurlardır”. Canbek ve Sağıroğlu (2006), s. 170.
- ⁷ Veri, “anlamalı ve yararlı bilgi hâline gelmeden önce işlenmesi gereken bilgisel ham maddeleri ifade etmektedir”. Ersöz ve Ersöz (2015), 32’den aktaran Aktan (2018), s. 2; Başka bir tanımda ise veri; “Bilişim teknolojisi açısından veri, bir durum hakkında, birbiriyle bağlantısı henüz kurulmamış bilinenler veya kısaca, sayısal ortamlarda bulunan ve taşınan sinyaller ve/veya bit dizeleri” şeklinde tanımlanmıştır. Canbek ve Sağıroğlu (2006), s. 166.
- ⁸ “Büyük veri, geleneksel veri tabanı tekniklerinin kullanılması suretiyle işlenmesi mümkün olmayan, farklı hacimlerdeki heterojen veriyi tanımlayan yeni bir kavramdır ve çeşitli dijital içeriklerden oluşmaktadır”. Gahi vd. (2016), 953’ten aktaran Aktan (2018), s. 3.
- ⁹ “Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder” (Bkz. R.G. 07.04.2016, sa: 29677). “Kişisel veri, bireylerin kimliklerini belirli hale getirmeye elverişli her türlü bilgi olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda kişinin kimlik, iletişim, sağlık ve mali bilgileri ile özel hayatına, dini inancına ve siyasi görüşüne ilişkin bilgiler, kişisel veri olarak nitelendirilmektedir” BMM (2021a), <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2021).
- ¹⁰ “Kişisel verilerin korunması, kişisel verilerin işlenmesinin disiplin altına alınması ile temel hak ve özgürlüklerin korunmasıdır”. Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2018), **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara, s. 17.
- ¹¹ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), 6698 no’lu kanun ile 24.03.2016 tarihinde kabul edilerek, 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesinin ardından, kanuna ek ve değişiklik (Anayasa Mahkemesi’nin ilgili kanununun 27. geçici madde 2 ile ilgili 7061 no’lu iptal veya değişiklik karar sonrası) getiren yönetmelik 05.12.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat

tartışılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, hizmet sağlayıcısı kamu ve özel hukuk kişilerinin; hizmet alıcısı gerçek kişiler¹² başta olmak üzere kamu, halk, müşteri ve müşteri portföyleri, tüketiciler gibi hedef kitleleri; kendilerini hukuki, sosyal, idari, mali vb. her yönden doğrudan etkileyebilecek KVKK'nın amacı, kapsamı, hukuki sınırlılıkları, uygulama istisnaları ile ilgili, içerisinde aydınlatma metinlerinin de yer aldığı bilgilendirmeleri, kendi resmi web siteleri başta olmak üzere bir çok platformda paylaştıkları görülmektedir.

Bu yönüyle değerlendirildiğinde KVKK'nın; Covid-19 pandemi öncesi yasaşarak yürürlüğe girmesi, gerek tüzel kişiler¹³ gerek gerçek kişiler açısından hukuki, sosyal, mali, sağlık vb. yönüyle ne kadar önemli bir yasa olduğu, bu süreçte görülmüş oldu. KVKK, uygulanma yönüyle gerçek kişilere dönük bir düzenlemedir. Tüzel kişiler (özel hukuk tüzel kişileri) ise gerçek kişilerin ait verilerinin korunması, saklanması, paylaşılması gibi konularda, kanunda belirtilen sorumluluk ve yükümlülükleri ile ön plana çıkmaktadır. Yani, tüzel kişiler olarak tanımladığımız özel hukuk tüzel kişileri, KVKK'nın uygulanma sürecinde veri sorumlusu olarak yer alırlar.

Başka bir ifade ile kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile vurgulanmak istenen 'kamu tüzel kişiliği'dir. Tüzel kamu kişilikleri ile ilgili olarak Ramazan Çağlayan'ın anayasa hükümleri ile ilgili şu aktarımları önemlidir; "Konuya ilişkin 123. maddede ise 'Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği

Bilgi Sistemi (2021), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTerip=5> (Erişim Tarihi: 08.09.2021).

¹² "Gerçek kişiler deyimi, İsviçre MK'nun Fransızca metnindeki, *personnes physiques*, fizik kişiler, Almanca metnindeki, *natürliche personen*, doğal kişiler deyimlerini karşılamaktadır" (Özsunay (1982)'den aktaran Ö. Ergün (2017), "Kişi Kavramı ve Çeşitleri", **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, s. 9; "Gerçek kişi hak ehliyetine sahip olan kimseleri ifade etmektedir. Ancak tarihin her devrinde, her insana hak ehliyeti tanınmamış ve insanlar arasında doğal olarak farklılıklar oluşmuştur. Örneğin, köleler insan olmalanna rağmen hak ehliyetine sahip değillerdi dolayısıyla hakkın sadece konusunu oluşturmaktaydılar, hatta eşya olarak algılanmaktaydılar, dolayısıyla sahibi, efendisi kölesini, satabilir, kiralayabilir, hatta öldürebilirdi". Umur (1987)'den aktaran Ergün (2017), s. 7; Başka bir tanımlamada ise 'gerçek kişi' şu şekilde açıklanmıştır; "Gerçek kişiler (hakikî şahıslar-*personne physique*), insanlardır. Günümüzün modern hukuk düzenleri cinsiyet, ırk, din, dil, vs. gibi farklar gözetmeksizin bütün insanları birer kişi olarak kabul etmektedirler. İnsanların hak sahipliği sağ doğmak kaydıyla ana rahimde başlar, doğumla kişilik sahibi olurlar. Diğer canlılar ve bitkiler kişi değildirler". Çağlayan (2016), "Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kısıtları", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Sayı: 7, s. 375-376.

¹³ "Tüzel kişiler (hukmî şahıs-*personne morale*) ortak bir amacın (gayenin) devamlı bir surette gerçekleştirilmesi amacıyla örgütlenmiş bulunan kişi ya da mal topluluklarıdır" (Oğuzman ve Seliçi (1988), s. 105; Köprülü (1967), s. 2'den aktaran Çağlayan (2016), s. 376; 'Tüzel kişi' başka bir yerde ise şu şekilde tanımlanmaktadır; "tüzel kişi, belli bir amacını gerçekleştirmek üzere örgütlenmiş; hukuk düzeninin bağımsız birer varlık (=hukuk süjesi) olarak tanıdığı kişi veya mal topluluklarıdır". Akünal (1995), s. 10'dan aktaran Çağlayan (2016), s. 376.

yetkiye dayanılarak kurulur' hükmü bulunmaktadır. 127. maddede kamu tüzel kişilerinin bir türü olan 'mahalli idareler', 130 ve 131. maddelerde bir başka kamu tüzel kişisi olan 'üniversiteler', 133.maddede 'radyo ve televizyon kurumu', 135. maddede 'kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları' düzenlenmektedir."¹⁴

KVKK'nın uygulanma sürecinde; tüzel kişiler olarak tanımladığımız kamu ve özel hukuk tüzel kişiler ile gerçek kişiler olarak tanımladığımız müşteriler, tüketiciler, hizmet alıcılar arasında bir iletişim ve etkileşim söz konusudur. Bu noktada, KVKK'nın uygulanması sürecinde kurum ve kuruluşlar ile hizmet alıcılar arasında ortaya çıkan iletişim ve etkileşimin etkili ve sağlıklı yürütülmesini sağlayan bir disipline ihtiyaç vardır. Bu disiplini 'halkla ilişkiler' olarak ifade etmek mümkündür. Çünkü halkla ilişkiler, kurum ve kuruluşlar ile hedef kitleler arasında adeta bir iletişim köprüsüdür. Halkla ilişkiler, söz konusu taraflar arasında iletişimin yönetilmesi noktasında oldukça önemli görevler üstlenir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde; hizmet sağlayıcısı konumundaki kamu ve özel hukuk kişileri bir tüzel kişilik olarak, hizmet ulaştırdığı gerçek kişilere ait verilerin korunması, saklanması ve paylaşılması ile ilgili olarak gerekli bilgilendirme ve aydınlatma metinlerini hazırlayarak paylaşımlarda bulunması, kurum ve kuruluşların kendi bünyelerinde oluşturdukları halkla ilişkiler birimleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla halkla ilişkiler, başarılı bir kamu yönetiminde oldukça önemli yönetsel bir işlevi yerine getirmektedir.

KVKK'nın tüm açıklayıcı ve aydınlatıcı yönleriyle başta gerçek kişiler olmak üzere, kurum ve kuruluşlar ve kamular ile paylaşılması ve uygulanması işlevini halkla ilişkiler birimi yerine getirmektedir. Halkla ilişkiler, bu yönüyle sadece bünyesinde faaliyet gösterdiği kurumun çevresi, sosyal paydaşlar, ortak paydaşlar, hedef kitleler ile ilişkilerini, iletişimlerini, etkileşimlerini düzenlemekle kalmaz aynı zamanda etkin ve başarılı bir kamu yönetiminde önemli rol oynar. Çünkü etkin bir kamu yönetiminde; tüm kurum ve kuruluşların; kendi kamularını memnun edecek düzeyde karşılıklı, çift yönlü (*simetrik*) bir iletişim stratejisi ortaya koyması oldukça önemli ve değerlidir.

Nitekim bu konu ile ilgili olarak, Aslı Yağmurlu¹⁵, *Bilgi Edinme Kanunu ve Halkla İlişkiler* isimli eserinde ortaya koymuş olduğu şu görüşler oldukça önem-

¹⁴ Çağlayan (2016), s. 375.

¹⁵ Aslı Yağmurlu (2007), "Bilgi Edinme Kanunu ve Halkla İlişkiler", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 40, Sayı: 4, ss. 63-79.

lidir; “Günümüz demokratik toplumlarında etkin bir kamu yönetiminden söz edilebilmemiz, kamu yönetiminin hizmet verdiği kişi, grup ve örgütlerle sağlıklı etkileşimine bağlıdır. Bunun birinci önkoşulu, kamu yönetiminin işlem ve eylemlerini çevresine doğru aktarabilmesi, bunu sağlayacak mekanizmalar kurması, ikinci önkoşulu ise kamu yönetiminin, verilen hizmetlerin sonucu çevrenin taleplerini bilmesi bu talepler doğrultusunda faaliyetlerini geliştirmesi olarak ortaya konulabilir”¹⁶.

Dolayısıyla yukarıda atıf yaptığımız tümcede¹⁷ ifade edildiği gibi kamu yönetiminin işlem ve eylemlerini çevresine doğru aktarabilecek en önemli birimlerden birisinin halkla ilişkiler olabileceği ifade edilebilir. Nitekim, “halkla ilişkiler, örgütün çevresinde oluşabilecek olumsuz düşünceleri olumlu düşüncelere dönüştürmeye çalışır ve kamularında sempati, kabul, ilgi ve farkındalık yaratmaya uğraşır”¹⁸. Dolayısıyla, “bilgiyi ilgiye, antipatiyi sempatiye dönüştürebilen bir uzmanlık alanı olan halkla ilişkiler, bu aşamada kurum ve kuruluşların meşru faaliyetlerinden biri, belki de en önemlisi olarak ortaya çıkarak kendisini kabul ettirmektedir”¹⁹. Kamu yönetiminin başarılı ve etkin olması noktasında, kurum ve kuruluşlara olan katkısı yönüyle halkla ilişkiler şu şekilde tanımlanmaktadır; “Özel ya da kamu kurum ve kuruluşunun, ilişkide bulunduğu kimselerin anlayış, sempati ve desteğini elde etmek için sürekli olarak yaptığı faaliyetlerdir”²⁰.

Bu bilgiler ışığında; kamu yönetiminde oldukça önemli olduğuna inandığımız, gelecekte hukuki, idari, mali, sosyal gibi sorunlarla karşılaşılmasında için gerçek kişilerin kişisel verilerinin korunması, saklanması ve paylaşılması ile ilgili yürürlükte olan KVKK’nın, uygulanması noktasında; kamu yönetimi ve halkla ilişkiler boyutuyla ele alınarak değerlendirilmesinin yapılmasının faydalı olacağı düşüncesi ile bu çalışma ele alınmıştır.

¹⁶ Yağmurlu (2007), s. 63-64.

¹⁷ Yağmurlu (2007), s. 63-64.

¹⁸ Soysal (1965), s. 128; Jeffkins (1994), s. 11-15’ten aktaran Yağmurlu (2007), s. 67.

¹⁹ Işık ve Erdem (2007), s. 108’den aktaran K. Canöz (2008), “Kamuda Halkla İlişkilerin Yeni Yüzü: Bilgi Edinme Yasası”, **Selçuk İletişim**, Cilt: 5, Sayı: 3, s. 141.

²⁰ Mucuk (2005), s. 352’den aktaran Uygun (2018), s. 21.

1. KAMU YÖNETİMİ VE HALKLA İLİŞKİLER

Bu bölümde, kamu yönetiminde halkla ilişkiler disiplininin rolünü ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çünkü, konumuza teşkil eden KVKK'nın uygulanması konusunda kurum ve kuruluşlar başka bir ifade ile kamu tüzel kişilikler ile tüketiciler, müşteriler gibi gerçek kişiler arasında bir iletişim ve etkileşim görevi üstlenen halkla ilişkiler, başarılı ve etkin bir kamu yönetimi sürecinde oldukça önemli bir görevi yerine getirmektedir. Bu süreci anlatmadan önce kamu yönetimi ve halkla ilişkiler ile ilgili tanımlamaların yapılması yararlı olacaktır.

'Kamu yönetimi' söylemi ile ilgili olarak kamu, kamusal alan²¹, kamu hizmeti²², kamuoyu²³, kamu yararı²⁴, kamu denetçisi (*ombudsman*)²⁵, Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK)²⁶ gibi kavramların ön planda olduğunu söylemek müm-

²¹ "Kamusal alan kavramıyla her şeyden önce toplumsal yaşamımız içinde kamuoyuna benzer bir şeyin oluşturulabileceği bir alanı kastederiz. Bu alana tüm yurttaşların erişmesi garanti altına alınmıştır. Özel bireylerin kamusal bir gövde oluşturarak toplandıkları her konuşma durumunda kamusal alanın bir parçası kazanılmış olur". Habermas, 1964'ten aktaran M. Özbek (2015), **Kamusal Alan**, Editör: Meral Özbek, Hil Yayınları, İstanbul Özbek, 2015, s. 95.

²² "Çeşitli yasal düzenlemelerde kamu hizmeti kavramı karşımıza çıkmaktadır. 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a göre kamu hizmeti gören kuruluşların mülkiyetin devri suretiyle özelleştirilmesi, kuruluşların gördükleri kamu hizmetinin esaslarına ve özelliklerine göre ayrı kanunlarla düzenlenir (Madde 1). Genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların mal ve hizmet üretim birimleri ve varlıkları ile kamu hizmeti gören tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri üreten kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimlerinin, işletme haklarının verilmesi veya kiralanması ve mülkiyetin devri dışındaki benzeri diğer yöntemlerle özelleştirilmesi bu Kanun hükümleri çerçevesinde yapılır (Madde 15)". G. Sızlı Erol (1999), **Kamu Hizmetlerinin Görülmesinde İmtiyaz Yöntemi ve Türkiye Uygulaması**, Yayınlanmış Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Yayınları, Ankara, s. 4-5.

²³ "Key'e göre kamuoyu kavramı, hükümet dışı özel çevrelerden hükümete doğru yönelen ve hükümetçe göz önünde bulundurulması doğru bulunan kanaatlerdir". Key (1963), s. 14'ten aktaran H. Temizel (2008), "Kamuoyu Kuramları ve Kamuoyu Oluşumunda Kitle İletişim Araçları", **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 15, s. 129; "Daver'e göre geniş anlamda kamuoyu kavramı, halkı ilgilendiren belli bir mesele hakkında, belirli bir zamandaki 'genel yargı' yahut ortak kanaattir". Daver (1993), s. 251'den aktaran Temizel (2008), s. 130.

²⁴ "Kamu yararı (*common good of public/interet general*), 1789 Fransız Devriminden sonra ortak iyilik (*common good*) kavramının yerini almıştır. İngiltere'de *public interest* olarak yer bulmuş bir kavramdır. Türk Anayasa Mahkemesi, kamu yararını, kişinin ve toplumun huzur ve refahını sağlamak şeklinde ifade etmiştir (Akıllıoğlu, 1991: 11'den aktaran İ. Gül (2014), "Danıştay Kararlarında 'Kamu Yararı' Kavramı", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı: 2, s. 537.

²⁵ "*Ombudsman*, İsveç dilinde temsilci veya sözcü olma anlamına gelen *ombuds* ile kimse, şahıs, adam anlamına gelen *man* kelimelerinin birleşmesinden oluşmakta ve halkın şikayetlerini izleyen, vatanadaş ile yönetim arasındaki anlaşmazlıklarda hakem rolü oynamakla görevli kimse" şeklinde açıklanmaktadır. Tayşi (1997), 106'dan aktaran M. Aktel, U. Kerman, Y. Altan, M. Lamba ve O. Burhan (2013), "Türkiye İçin Yeni Bir Denetim Modeli: Kamu Denetçiliği (Ombudsman)", **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 9, s. 23.

²⁶ "12.9.2010 tarihinde yapılan halk oylaması ile kabul edilen Anayasa değişikliğinde 74. maddenin kenar başlığı 'Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı' olarak yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu

kündür. Çünkü, kamu yönetimi söyleminin içselleştirilmesi ve özümsemesi açısından yukarıda saydığımız kavramların oldukça önemli bileşenler olduğu ifade edilebilir. Bu yönüyle ‘kamu’ kavramını, bir arada yaşayan halk topluluğu olarak tanımlamak mümkündür.

Türk Dil Kurumu (TDK)’ya göre kamu sözcüğü; “halk hizmeti gören devlet organlarının tümü, bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme” şeklinde açıklanmaktadır²⁷ Bu açıklamalardan hareketle, genel anlamda ‘kamu’ sözcüğünün yerine ‘halk’ sözcüğü de kullanılabilir. Genelde ‘kamu’ kavramı ile ‘kamusal alan’ kavramları birbirleriyle karıştırılabilmektedir. Nitekim, bu konu ile ilgili şu açıklamalar önemlidir; “Habermas’ın kamusal alan kavramı, bir araya toplanan bireyler demek olan ‘kamu’ kavramıyla aynı anlama gelmez. Kamusal alan hiç kuşkusuz ancak insanların katılımı aracılığıyla somut biçimini alsa da kavramın kendisi insanlara değil, kuruma yöneliktir; basitçe kalabalıklar diye nitelenebilir”²⁸. Kamu yönetimi açısından bir diğer önemli bileşen ‘kamu hizmeti’ kavramıdır. ‘Kamu hizmeti’ kavramı ise şu şekilde tanımlanmaktadır; “kamu hizmeti, devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların gözetim veya denetimleri altında genel, kolektif ihtiyaçları karşılamak, kamu yararını sağlamak için kamuya sunulmuş sürekli ve düzenli faaliyetler olarak tanımlanmaktadır”²⁹. Kamuoyu ise “genel kamunun üyelerinin yasal konular ya da güncel olaylar hakkındaki tutumlarının anlatımları” şeklinde tanımlanmaktadır³⁰.

madde herkesin bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahip olduğunu belirterek, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri incelemek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak ‘Kamu Denetçiliği Kurumu’ kurulacağını hükme bağlamıştır. Böylece, Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulabilmesi için gerekli olan Anayasal dayanak sağlanmış bulunmaktadır”. S. Sözen (2011), “Türkiye’de Demokratikleşme ve Kamu Yönetimi Reformu: Son On Yıla Genel Bir Bakış”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 473, s. 141-142; Daha sonra ‘Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’ 28.03.2013 tarih ve 28601 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Bkz. R.G. 28.03.2013 sa: 28601, KDK, 2021). “Kanun’un çıkarılış amacı ‘kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmak’ (md.1) şeklinde ifade edilmiştir”. M. Lamba (2014), “Yeni Kamu Yönetimi Perspektifinden Türkiye’de Kamu Yönetimi Reformları: Genel Gereçekler Üzerinden Bir İnceleme”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 3, 145.

²⁷ Türk Dil Kurumu (TDK) (2021), <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 23.07.2021).

²⁸ Habermas (1964)’ten aktaran Özbek (2015), s. 95

²⁹ Onar (1966), s. 13’ten aktaran Sızlı Erol (1999), s. 5.

³⁰ E. Mutlu (2012), *İletişim Sözlüğü*, Sofos Yayınları, Ankara, s. 173.

Kamu, başka bir ifade ile halk, ortak çıkarları doğrultusunda ortak paydada buluşabiliyor ise bir 'kamuoyu' söz konusudur. Başka bir çalışmada ise 'kamuoyu' şu şekilde açıklanmaktadır; "Politika Bilimlerine göre kamuoyu, devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının davranış biçimini belirleyen ya da kanaat önderleri tarafından belirlenen norm olarak ifade edilmektedir. Diğer sosyal bilimciler ise kamuoyunu, bireyin kanaatini ve davranışını ailesi, çalıştığı ve içinde yaşadığı yakın çevre ve bütün toplumu içeren sosyal grubun kanaati ve davranışı ile ilişkili olarak açıklamaktadırlar"³¹.

Bu açıklamalar doğrultusunda 'kamuoyu' denildiğinde kamu adına bir yarardan söz etmek mümkündür. Dolayısıyla bu noktada, 'kamu yararı' kavramı ön plana çıkar. Zaten, 'kamu yönetimi' ve 'halkla ilişkiler' bağlamında etkin bir kamu yönetimi için mutlaka ve mutlaka kurumlar ile kamu yani başka bir ifade ile halk arasında iletişim köprüsü görevi gören halkla ilişkiler disiplinine veya birimlerine ihtiyaç vardır. Çünkü, "Kamu yönetimi, kamu bürokrasisini ve onun mal ve hizmet sunduğu halkla olan ilişkilerini anlamaya ve geliştirmeye yönelik pratik ve teoriden meydana gelen bir disiplindir"³².

Dolayısıyla bu tanımdan da anlaşılacağı üzere çalışma konumuzun temel unsuru olan kişilik ve kişilik haklarını korumayı amaçlayan KVKK'nın etkin uygulanabilmesi için başarılı bir kamu yönetimi ve halkla ilişkiler departmanlarına ihtiyaç vardır. Dolayısıyla, bu çalışmada KVKK, kamu yönetimi ve halkla ilişkiler yönüyle ele alınarak irdelenmeye çalışılmıştır.

Bir diğer önemli nokta; halkla ilişkilerin hangi şart ve koşulda olursa olsun kamu yararını veya başka bir ifade ile kamu çıkarını gözeterek faaliyetlerini sürdürmesidir. Hukuki açıdan 'kamu yararı' kavramı şu şekilde açıklanmaktadır; "Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir unsurdur. Kural olarak, Avrupa Mahkemesinin kararlarından izlediği genel şema uyarınca, kamu yararının sözleşme ile bağdaşır biçimde uygulanıp uygulanmadığının, ilk önce somut olayda kamu yararının mevcut olup olmadığı saptanmalı, daha sonra da genel yarar ile birey yararı arasındaki adil dengenin

³¹ Örnek (1998), s. 17'den aktaran Temizel (2008), s. 129.

³² Eryılmaz (2000), s. 8-9'dan aktaran S. Berkün (2017), "Kamu Açısından Yönetim", **HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 16, s. 640.

sağlanıp sağlanmadığı incelenmelidir. Kamu yararının objektif bir tanımı bulunmamakta, anılan kavram ‘zamana ve yere göre farklılık’ göstermektedir”³³.

Kamu yönetimi açısından bir diğer bileşen ‘kamu denetçisi’(ombudsman) kavramı ise şu şekilde tanımlanmaktadır; “Gücünü parlamentodan alan, hem hükümete hem de parlamentoya karşı bağımsız ve tarafsız bir şekilde idarenin çeşitli işlem ve eylemlerinden zarar gören bireylerin yapmış olduğu şikayetler üzerine veya re’sen harekete geçerek inceleme ve soruşturma yapan, yönetenlerin takdir yetkisinin kötüye kullanılmasını engellemek ve mevzuata uygun hareket etmelerini sağlamak için çalışan, aldığı kararların yaptırım gücü olmayıp sadece tavsiye niteliği taşıyan, çalışmalarını bir raporla her yıl kamuoyuna ve parlamentoya sunan kamu görevlisi”³⁴.

Kamu yönetimi açısından oldukça önemli olduğuna inandığımız, yukarıda sırasıyla açıklamaya çalıştığımız kamu, kamusal alan, kamu hizmeti, kamuoyu, kamu yararı ve kamu denetçisi gibi kavramlara açıklık getirdikten sonra ‘kamu yönetimi nedir?’ sorusuna cevap verilebilir. Çünkü, ‘kamu yönetimi’ yukarıda açıklamaya çalıştığımız kavramlar ve diğer birçok kavramı içerisine alan geniş bir söylemdir. Kamu yönetiminin; halk, idare, kurum ve kuruluşlar, geniş hedef kitleler, yönetim, yönetişim³⁵, denetim³⁶, öz denetim, medya, halkla ilişkiler gibi birçok alan ile ilgili olduğu ifade edilebilir.

Bu kapsamda etkin kamu yönetiminin içselleştirilerek tüm kurum ve kuruluşlarca uygulanması konusunda ‘Yeni Kamu Yönetimi (YKY)’³⁷ anlayışının ön

³³ Tokuzlu, 2013: 518’den aktaran Gül (2014), s. 537.

³⁴ Yılmaz vd. (2003), s. 54’ten aktaran H. Efe ve M. Demirci (2013), “Ombudsmanlık Kavramı ve Türkiye’de Kamu Denetçiliği Kurumundan Beklentiler”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 90, s. 52.

³⁵ “Avustralya Uluslararası Kalkınma Kurumu, parlamentoya sunduğu ve ‘Daha İyi Bir Gelecek İçin Daha İyi Yardım’ ismini taşıyan raporunda, yönetişimi, ‘ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarının açık, şeffaf, hesap verebilir ve adaletli bir şekilde etkin yönetimi’ olarak tanımlamıştır”. Lyon (2000), s. 87-88’den aktaran M. Z. Sobacı (2007), “Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, 221; Başka bir tanımda ise yönetişim kavramı şu şekilde açıklanmıştır; “Yönetişim, bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapı ya da düzen olarak tanımlanmaktadır”. Bozkırt vd. (1998), s. 274’ten aktaran M. A. Özer (2006), “Yönetişim Üzerine Notlar”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 63, s. 60.

³⁶ “Denetim konusunda 19.10.2012 tarih ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ve 29.06.2012 tarih ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile de önemli değişiklikler yapılmıştır. Sayıştay Kanunu’nun genel gerekçesinde, vatandaş odaklı yönetim anlayışının, devlet fonksiyonlarının ve devletin kurumsal yapısının yeni bir anlayışla ele alınmasını zorunlu kıldığı, bundan dolayı kamu mali yönetiminin de değişen devlet yapılanmasına uyumunun sağlanmasının gerekliliğinden söz edilmiştir”. Lamba (2014), s. 144.

³⁷ “1980 sonrası kamu yönetimi reformları üzerinde ‘YKY’ anlayışının oldukça etkili olduğu görülmüştür. Örneğin İngiltere’de 1988 yılında uygulamaya konulan *Next Steps* (Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi: Gelecek

plana çıktığı ifade edilebilir. Çünkü; “YKY anlayışının temel unsurları ve ilkeleri arasında etkinlik, verimlilik, hesap verebilirlik, şeffaflık, sonuç odaklılık, performans yönetimi, *desantralizasyon*³⁸, yatay örgütlenme, müşteri memnuniyeti, insan haklarına saygı, kalite, rekabet, politika oluşturma ve planlama ile hizmet sunumunun birbirinden ayrılması, fonksiyonel uzmanlaşma, katılım, katalizör devlet, özel sektör hizmet sunma yöntemlerinin kullanılması, kaynak kullanımında disiplin ve tasarrufa yönelme yer almaktadır”³⁹.

Bu tanımda görüldüğü üzere YKY’de halkla ilişkiler alanını doğrudan ilgilendiren müşteri memnuniyeti, insan haklarına saygı, kalite, rekabet, politika oluşturma, yatay örgütlenme, planlama, fonksiyonel uzmanlaşma, katılım, özel sektör hizmet sunma yöntemlerinin kullanılması gibi oldukça önemli kavramların ön plana çıktığı görülmektedir.

Başka bir ifade ile etkin kamu yönetiminde, yukarıda sayılan söylemlerin başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi konusunda halkla ilişkiler ile yapılacak iş birliği ve koordinasyon oldukça önemli olacaktır. Bu aynı zamanda; *desantralizasyon* ile ilgili olarak merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki iletişim, etkileşim ve koordinasyonun sağlanması demektir. Halkla ilişkiler; etkin kamu yönetimi bağlamında bu fonksiyonel işlevi yerine getirerek yönetimler (merkezi-yerel) arasında adeta bir köprü vazifesi görür. Halkla ilişkiler, etkin kamu yönetimi kapsamında yönetimler ile iletişim ve etkileşim görevini, mesleki etik kuralları çerçevesinde gerçekleştirir. Çünkü, “taşra örgütü amiri merkeze danış-

Adımlar) girişimi ile politika geliştirme dışında kalan yürütmeye yönelik görevlerin *Executive Agencies* adı verilen doğrudan hizmet sunumuna odaklanmış ayrı ve küçük birimler tarafından yerine getirilmesi sağlanmıştır. Böylece hizmetten yararlananların ihtiyaçları ön plana çıkarılmakta ve hizmet sunumunda etkililiğin artırılması için bu kurumların başında bulunan tek bir yöneticinin hizmetlerden kişisel olarak ilgili Bakanlara karşı doğrudan sorumlu tutulması kuralı getirilmiştir. Bakanlık ise yıllık performans hedeflerini ve gerekli kaynakları belirleyerek yönetsel sorumluluğu kurum yöneticisine devretmiştir”. Yılmaz (2001), s. 37’den aktaran Lamba (2014), s. 138.

³⁸ “Dünya Bankası’na göre *desantralizasyon* (yerelleşme); kamusal faaliyetlere ilişkin sorumluluk ve yetkinin, merkezi yönetimden taşra ve yerel yönetimlere ya da yarı özerk kamu kurumlarına veya özel sektöre devredilmesi olarak ifadelendirilmektedir”. Özmüş (2005)’ten aktaran Berkün (2017), s. 647.

³⁹ Lamba (2014), s. 138.

madan karar alabilse de merkezin hiyerarşisine⁴⁰ tabidir”⁴¹. Halkla ilişkiler, iletişim stratejilerinde hiyerarşik sisteme uygun hareket eder.

Etkin bir kamu yönetimi anlayışında bir diğer önemli nokta; kamuyu yani halkı memnun edecek hizmetlerin kendilerine sağlıklı bir şekilde ulaştırılmasıdır. Nitekim, bu konuda kamu yönetimi reformu başlığı altında oldukça önemli yasal düzenlemelerin yapıldığı bir gerçektir. Bu noktada; örneğin Türkiye’de “2002-2014 yılları arasında, kamu mali yönetimi, yerel yönetimler, merkezi yönetim, kamu personel yönetimi ve denetimle ilgili alanlarda önemli yasal düzenlemeler⁴²” yapılarak kamu yönetim reformları kapsamında oldukça önemli adımlar atılmıştır⁴³. Bu yasal düzenlemelerin temel amacı; halkı, kamuyu memnun edecek çalışmalarla etkin bir kamu yönetimi ortaya koymaktır. Bu amacın yasal düzenlemeler ile gerçekleştirilmesi, merkezi idarenin başarısı açısından oldukça önemli ve değerlidir. Bu açıdan bakıldığında halk için ‘kamu yönetimi reformu’ “kamu hizmetlerinden daha kolay yararlanma, bürokrasinin azaltılması, demokrasi, insan hakları ve hukuk devletinin geliştirilmesi, kısaca vatandaş merkezli yönetim” anlaşılmaktadır⁴⁴.

Etkin bir kamu yönetiminin hayata geçirilmesinde yönetsel ve kamusal bir işlevi olduğuna inandığımız halkla ilişkilerin aynı zamanda iki temel önemli fonksiyonu kamu adına yerine getirmektedir. Bunlardan birincisi ‘tanıtma’; “Bir olay, bir birey, bir grup veya bir ürün konusundaki bilginin, hedef kitlenin

⁴⁰ “Hiyerarşi, kamu tüzel kişisi içerisinde memurların bölüm bölüm amirlere bağılanlığı amirlerinde kendi aralarında sıralanışıdır. Hiyerarşik denetim astın işlemi yapmasından sonra re’sen ya da başvurma üzerine olmak üzere iki şekilde yapılabilir. Hiyerarşik denetimin sonunda üst, astın yaptığı işlemi kabul edebilir, yürürlüğünü geciktirebilir, iptal edebilir veya değiştirebilir. Ancak bu denetimde üst, kademe atlamak suretiyle denetim yapamaz”. Parlak (2001), s. 319-320’dan aktaran Berkün (2017), s. 651.

⁴¹ Gözler (2012), s. 33’ten aktaran Berkün (2017), s. 650-651.

⁴² “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasansı, 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 5216 sayılı Büyük Şehir Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5355 sayılı Mahalli idare Birlikleri Kanunu, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, 6223 sayılı Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu kapsamında merkezi yönetim birimlerinin (başbakanlık ve bakanlıklar) teşkilat kanunlarına yönelik düzenlemeler, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile 6360 sayılı On Üç İLde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun bu kapsamda değerlendirilebilir”. Lamba (2014), s. 138-139.

⁴³ Lamba (2014), s. 138.

⁴⁴ S. Çetin (2010), “Türkiye’de Kamu Yönetim Reformu Sürecinin Değerlendirilmesi: Aksayan ve İşleyen Yönler”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 3, s. 35.

olumlu olarak dikkatini çekmek için haber araçları ve diğer kanallarla yayılması” şeklinde tanımlanabilir⁴⁵. Bir başka tanımda ise tanıtma; “halkın aydınlatılması, kararların açıklanması, bunun yanında günümüzde karmaşık bir yapıya ulaşmış yönetim aygıtının yol açtığı tanıma-bilme eksikliğini gidermek için, halkla bilgi aktarma çalışması” şeklinde açıklanmaktadır⁴⁶.

Kamu yönetiminde halkla ilişkilerin ikinci fonksiyonel işlevi ise ‘tanıma’ olarak ifade edilir. “Tanıma, en kısa olarak yönetimin halkın ihtiyaç ve isteklerini öğrenmesi olarak tanımlanabilmektedir”⁴⁷. ‘Tanıma’ başka bir eserde şu şekilde ifade edilmektedir; “yönetimin karar almada bilgi eksikliğini gidermek, çevreyi tanımak, halkla kimi konularda sorumluluğu bölüşmek, değişen koşullar ve onlarla ilişkili halk isteklerini öğrenmekle ilgilidir”⁴⁸. Halkla ilişkiler yukarıda ifade edilen şekliyle ‘tanıtma’ ve ‘tanıma’ işlevlerini yerine getirerek kurum ve kuruluşlar açısından oldukça önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Çünkü, “Halkla ilişkiler çalışmalarının iki önemli aşamasını oluşturan tanıma ve tanıtma görevleri itibar riski yönetim sürecinde etkinlik açısından büyük önem taşımaktadır”⁴⁹.

Dolayısıyla halkla ilişkiler; kamuyu ilgilendiren konular noktasında halkı zamanında doğru bilgilendirir. Bu süreçte; iletişim tek yönlü (*asimetrik*) gerçekleşir. Halkla ilişkiler, kamuyu söz konusu gelişmeler konusunda bilgilendirme yaparken çeşitli kitle iletişim araçları (KİA)’ndan yararlanır. İçerisinde bulunduğumuz 21.yüzyılın ilk çeyreğinin bir dijital çağ olduğu göz önünde bulundurulduğunda halkla ilişkiler, kamuyu bilgilendirmek için geleneksel medya (radyo, televizyon, gazete vb.)’nın yanında sosyal medya iletişim araç (YouTubet, Facebook, Twitter, Instagram vb.)’ları, sosyal ağlar, bloglar gibi iletişim araçlarından yararlanır. Halkla ilişkiler açısından bir diğer önemli faaliyet alanı ise hedef kitleleri tanıyarak, onların istek ve arzularının yerine getirilme noktasında yönetimlere gerekli bilgileri aktarmaktır. Bu süreçte ise iletişim çift yönlü (*simetrik*) gerçekleşir. Bu yönüyle halkla ilişkiler ile ilgili şu değerlendirme yapılmıştır; “örgüt ve çevresi arasında iki yönlü iletişime dayanan çift yönlü *asimetrik* iletişim ve çift yönlü *simetrik* iletişim modellerinde ortaya konan uygulama pratikleri, halkla ilişkileri

⁴⁵ Okay ve Okay (2002), s. 59’dan aktaran Canöz (2008), s. 143.

⁴⁶ Kazancı (1999), s. 63’ten aktaran Yağmurlu (2007), s. 67.

⁴⁷ Canöz (2008), s. 143.

⁴⁸ Kazancı (1999), s. 113’ten aktaran Yağmurlu (2007), s. 68.

⁴⁹ E. Uzunoğlu ve B. Öksüz (2008), “Kurumsal İtibar Riski Yönetimi: Halkla İlişkilerin Rolü”, **Selçuk İletişim**, Cilt: 5, Sayı: 3, s. 120.

farklı bir noktaya taşımış, kamuoyunun tepkilerinin örgüt tarafından öğrenilmesinin örgütsel başarı açısından önemi anlaşılmıştır”⁵⁰.

Kamu yönetimi açısından bu önemli bir ‘yönetimsel’ faaliyettir. Çünkü kamu yönetimi açısından, kamuların veya hedef kitlelerin desteğini arkasına alamayan hiçbir proje veya faaliyetin gerçekleşmesi imkânsız gibidir. Dolayısıyla bu noktada; “halkın desteğine dayanmayan hiçbir eylemin gerçekleşmesi ve yapılan uygulamalar için söz konusu desteği sağlamak amacıyla halkın ikna edilmesi hiç de kolay değildir. Bunların bilincinde olan yöneticiler halkı kazanma, halktan destek alma çabası içine girmektedirler”⁵¹. Halkla ilişkiler, bu süreçte kurum ve kuruluşlar ile kamu veya halk arasında adeta bir iletişim ve etkileşim köprü vazifesi görerek kamu açısından oldukça önemli bir kamu işlevini gerçekleştirmiş olur.

Bu yönüyle halkla ilişkiler şu şekilde ifade edilmiştir; “Kamu işlevi, medya ile ilişkiler, kurumsal iletişim, kurumlar arası iletişimden kriz yönetimi, metin yazımı, yayım idaresi gibi pek çok alanda kendi önemini hissettiren halkla ilişkiler, yükselmekte olan ekonomilerin vazgeçilmez birer faaliyet alanı konumuna ulaşmıştır”⁵². Halkla ilişkiler, bu yönüyle bir anlamda kamu ve özel hukuk kişileri açısından profesyonel anlamda bir ‘kurumsal iletişim yönetimi’ gerçekleştirmektedir. Nitekim, “kuruma özgü kaynakların tamamı iletişim yöneticisinin iletişim kanallarını yönlendirdiği ve halkla ilişkiler bağlamında kullanılmasını teşvik ettiği bir sistemde anlam kazanmaktadır”⁵³. Bir diğer tanımlamada ise halkla ilişkiler; “eğilimleri analiz etme, sonuçlarını tahmin etme, organizasyon liderlerine danışmanlık yapma ve hem kuruluşa hem de kamu yararına hizmet edecek planlı eylem programları uygulama sanatı ve sosyal bilim olarak ifade edilmiştir”⁵⁴.

Özetle; merkezi yönetim ve yerel yönetimler açısından başarının en önemli anahtarı etkin bir kamu yönetimidir. Yönetimler, kurum ve kuruluşlar etkin bir kamu yönetimi ortaya koymak için kamu, halk, hedef kitleler, medya gibi paydaşlarla etkin bir iletişim stratejisi gerçekleştirmek durumundadırlar. Çünkü, kamunun, halkın, medyanın desteklemediği ve özümsemediği bir düşüncenin, projenin veya faaliyetin hayata geçirilmesi hemen hemen imkânsız gibidir. Dolayısıyla halkla

⁵⁰ Grunig ve Grunig (2005), s. 311’den aktaran Yağmurlu (2007), s. 68.

⁵¹ Çakmak ve Kilci (2011), s. 220’den aktaran Uygun (2018), s. 21.

⁵² Theaker (2006), s. 21’den aktaran Karaköse ve Topbaş (2010), s. 2.

⁵³ Schwartz (2001), s. 247-250’den aktaran Ozan (2019), s. 745.

⁵⁴ Wilcox (2003), s. 6’dan aktaran Yıldırım (2020), s. 138.

ilişkiler bu süreçte, kurum ve kuruluşlar ile kamu ve medya arasında adeta bir iletişim ve etkileşim köprü vazifesi görerek kamu yönetimi açısından oldukça önemli bir söylem olan ‘yönetel’ bir işlevi yerine getirir. Bu yönüyle, kişilerin haklarını ve verilerini korumak amacıyla yürürlükte olan KVKK’nın; gerek yönetimler gerek kamu ve özel hukuk kişileri tarafından kamuoyuna anlaşılır biçimde oluşturulmuş aydınlatma metinleri ile sunulması ‘kamu yararı’ açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu yönüyle, kamusal işlevin yerine getirilmesinde, yukarıda etkin kamu yönetimi açısından özelliklerini vurgulamaya çalıştığımız halka ilişkiler; yönetimler, kurum ve kuruluşlar ile kamu arasında gerekli iletişim ve etkileşim sürecini gerçekleştirerek oldukça önemli rol oynar.

2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU (KVKK)

6698 Sayılı KVKK, 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir⁵⁵. Bu kanunun amacı, KVKK m. 1’de “kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiliklerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek” olarak ifade edilmiştir⁵⁶.

Nitekim, T.C. Anayasası’nın özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20. maddesinde şöyle denilmektedir; “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir”⁵⁷.

KVKK ile ilgili Anayasa Mahkemesinin 9 Nisan 2014 tarih ve E:2013/122, K:2014/74 sayılı kararında “Kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin insan onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında

⁵⁵ Resmi Gazete (2021), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407-8.pdf> (Erişim Tarihi: 18.07.2021).

⁵⁶ Bkz. R.G. 07.04.2016, sa: 29677.

⁵⁷ Y. E. Yılmazoğlu ve İ. E. Perdecioğlu (2019), “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Gerekçeli”, **Anayasa Mahkemesi Yayınları**, Ankara, s. 114.

korumayı [...]” amaçladığı tespit edilerek, ‘kişisel verilerin ticari işletmeler için kıymetli bir varlık niteliği kazanması neticesinde özel sektör unsurlarınca yaratılan risklerin daha yaygın ve önemli boyutlara ulaşması ve terör ve suç örgütlerinin kişisel verileri ele geçirme yönündeki faaliyetlerinin artması gibi etkenler’ denilerek ilgili kanunda yer alan kişisel verilerin korunması konusunun, kamu (tüzel kişilik) ve bireyler (gerçek kişi) açısından ne kadar önemli olduğunun altı çizilmiştir⁵⁸.

KVKK’nın kapsamı ise KVKK’nın 2.maddesinde”Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır” şeklinde düzenlenmiştir⁵⁹.

Dolayısıyla KVKK’nın birinci derecede tarafı gerçek kişilerdir. Yani verileri işlenen gerçek kişilerdir. Tüzel kişiler (kurum ve kuruluşlar vb.) ise ikinci derecede verileri işleyen olarak sorumludur. Nitekim, bu konu ile ilgili gerekli düzenleme madde 4/2 de ‘Genel İlkeler’ başlığı altında şu şekilde ifade edilmiştir;

Kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur:

- a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.
- b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma.
- c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.
- ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.
- d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme⁶⁰.

Kişisel verilerin işlenmesi şartları ile ilgili olarak da madde 5’de “Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez” denilmekte, madde 5/2’de ise

⁵⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2018), s. 9.

⁵⁹ 6698 Sayılı KVKK.

⁶⁰ 6698 Sayılı KVKK.

belirli koşullarda kişinin açık rızası aranmaksızın verilerinin işlenebileceği ifade edilmiştir⁶¹.

Kişisel verilerin aktarılması ile de ilgili olarak madde 8’de “Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz” ve madde 9’da “Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarılamaz” denilerek gerekli düzenleme yapılmıştır⁶².

Kişisel verilerin aydınlatılması konusunda veri sorumlusu ile ilgili düzenleme madde 10’da şu şekilde ele alınmıştır;

Kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, ilgili kişilere:

- a) Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği,
 - b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği,
 - c) İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği,
 - ç) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi,
 - d) 11 inci maddede sayılan diğer hakları,
- konusunda bilgi vermekle yükümlüdür⁶³.

İlgili kişinin hakları madde 11’de şu şekilde ele alınmıştır;

(1) Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili:

- a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme,
- b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme,
- c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme,

⁶¹ 6698 Sayılı KVKK.

⁶² 6698 Sayılı KVKK.

⁶³ 6698 Sayılı KVKK.

- ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme,
- d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme,
- e) 7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme,
- f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme,
- g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme,
- ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir⁶⁴.

KVKK'nın bir diğer önemli düzenlemesi kişilerden elde edilen verilerin güvenliği ile ilgilidir. Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler madde 12'de şu şekilde düzenlenmiştir:

- (1) Veri sorumlusu;
 - a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek,
 - b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek,
 - c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak,

amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır.

(2) Veri sorumlusu, kişisel verilerin kendi adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi hâlinde, birinci fıkrada belirtilen tedbirlerin alınması hususunda bu kişilerle birlikte müştereken sorumludur.

⁶⁴ 6698 Sayılı KVKK.

(3) Veri sorumlusu, kendi kurum veya kuruluşunda, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmak zorundadır.

(4) Veri sorumluları ile veri işleyen kişiler, öğrendikleri kişisel verileri bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamaz ve işleme amacı dışında kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.

(5) İşlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgisine ve Kurula bildirir. Kurul, gerekmesi hâlinde bu durumu, kendi internet sitesinde ya da uygun göreceği başka bir yöntemle ilan edebilir⁶⁵.

KVKK'da belirtilen görevlerini yerine getirmekle sorumlu 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu'⁶⁶ madde 19 da yapılan şu düzenleme ile kurulmuştur⁶⁷:

(1) Bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğini haiz Kişisel Verileri Koruma Kurumu kurulmuştur.

(2) Kurum Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakan ile ilişkilidir⁶⁸.

(3) Kurumun merkezi Ankara'dadır.

⁶⁵ 6698 Sayılı KVKK.

⁶⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun görevi ve yetkileri, ayrıca madde 21'de şu şekilde düzenlenmiştir: "(1) Kurul, bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye veya telkinde bulunamaz. (2) Kurul, dokuz üyeden oluşur. Kurulun beş üyesi Türkiye Büyük Millet Meclisi, dört üyesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilir. (3) Kurula üye olabilmek için aşağıdaki şartlar aranır: a) Kurumun görev alanındaki konularda bilgi ve deneyim sahibi olmak. b) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen nitelikleri taşımak. c) Herhangi bir siyasi parti üyesi olmamak. ç) En az dört yıllık lisans düzeyinde yükseköğrenim görmüş olmak". T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2021).

⁶⁷ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 163 üncü maddesiyle, bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan 'iki üyesi Cumhurbaşkanı, iki üyesi Bakanlar Kurulu' ibaresi "dört üyesi Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2021).

⁶⁸ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 163 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan 'Başbakanlıkla' ibaresi 'Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakan ile' şeklinde değiştirilmiştir. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2021).

(4) Kurum, Kurul ve Başkanlıktan oluşur. Kurumun karar organı Kuruldur⁶⁹.

Kurumun görevleri ise madde 20'de şu şekilde düzenlenmiştir:

(1) Kurumun görevleri şunlardır:

- a) Görev alanı itibarıyla, uygulamaları ve mevzuattaki gelişmeleri takip etmek, değerlendirme ve önerilerde bulunmak, araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak.
- b) İhtiyaç duyulması hâlinde, görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri veya üniversitelerle iş birliği yapmak.
- c) Kişisel verilerle ilgili uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, görev alanına giren konularda uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak, toplantılara katılmak.
- ç) Yıllık faaliyet raporunu Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna (...) sunmak⁷⁰.
- d) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek⁷¹.

KVKK'nın⁷² uygulanması sürecinde ilgili diğer istisnalar ve hükümler ilgili maddelerde düzenlenmiştir⁷³.

KVKK, yasalaşmak üzere idare tarafından TBMM'ye tasarı şeklinde gönderilirken oldukça önemli hukuki, idari, mali vb. gerekçeler ortaya konulmuştur. Söz konusu kanun ile ilgili sunulan tasarıda yer alan gerekçelerden alıntılanan şu cümleler, KVKK'nın yasalaşma gerekçesini en iyi şekilde ortaya koymaktadır;

⁶⁹ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2021).

⁷⁰ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 163 üncü maddesiyle, bu bentte yer alan 've Başbakanlığa' ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2021).

⁷¹ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2021)

⁷² "Avrupa Birliği, üye ülkelerin kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatı arasında uyum sağlamak üzere, 24/10/1995 tarihinde 'Kişisel Verilerin Sırasında Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafikliği Direktifi'ni (95/46/EC) yürürlüğe koymuştur. Bu Direktifle, üye ülkelerdeki bireylerin kişisel verilerinin üst düzeyde korunması ve kişisel verilerin Avrupa Birliği içerisinde özgür dolaşımını sağlayacak açık ve kalıcı bir düzenleme yapılması amaçlanmıştır". TBMM (2021a).

⁷³ 6698 Sayılı KVKK.

“Kişisel verilerin bu kadar yaygın olarak işleme tabi tutulması karşısında kişisel verilerin korunması uzunca bir zamandır bir hak olarak kabul edilmekte ve hukuki düzenlemelere konu olmaktadır. Kişisel verilerin korunması hakkı bu bağlamda gerek kamu gerekse özel sektör tarafından kişisel veriler kaydedilirken, kişisel veri sahibini, kişisel veri işleme faaliyetinin nesnesi olmaktan kurtarmakta ve ona hak süjesi olma vasfı sağlamaktadır. Kişisel verilerin korunması hakkı, gerek uygulamada gerekse doktrinde genel itibarıyla özel hayatın bir alt unsuru olarak kabul edildiğinden, başta özel hayatının gizliliği (Anayasa m. 20) olmak üzere birçok temel hak ve özgürlüğün hayata geçirilebilmesinin de bir ön şartını oluşturmaktadır.”⁷⁴.

6698 Sayılı KVKK, TBMM’ye tasarı olarak sunulduğu süreçte, kanunda yer alan maddeler, ‘Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı’ (OECD)’nin benimsediği şu ilkeler doğrultusunda hazırlanmıştır; “Kişisel veri toplanması ve işlenmesinin sınırlı olması ve ilkelere bağlılığı, kişisel veride kalite ilkesi, kişisel veri toplama ve işlenmesinde amacın belirginliği ilkesi, amaca uygun kullanım ilkesi, kişisel verilerin korunması için gereken tedbirlerin alınması ilkesi, açıklık ilkesi, kişisel veri konusu kişinin bireysel katılım ilkesi, sorumlu tutulabilir ilkesi.”⁷⁵.

SONUÇ

KVKK, özel hayatın gizliliğini düzenleyen, T.C. Anayasasının 20. maddesinin 2.fıkrasında yer alan temel ilkeler doğrultusunda hazırlanmış bir metindir. Nitekim, Anayasa Mahkemesinin 9 Nisan 2014 tarih ve E:2013/122, K:2014/74 sayılı kararında “kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin insan onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi”⁷⁶ şeklinde yer alan ifadelerden de anlaşılacağı üzere söz konusu amaç, sadece kişisel verilerin korunması değil aynı zamanda kişiliğin korunarak özgürce geliştirilebilmesinin sağlanmasıdır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde KVKK’nın; kişisel verileri koruyarak kişiliğin korunmasını amaçlayan bir metin olduğu ifade edilebilir. KVKK, ilk defa 1980’de OECD’nin benimsediği ilkeler doğrultusunda hazırlanmış bir metindir.⁷⁷.

⁷⁴ TBMM (2021a).

⁷⁵ TBMM (2021b), <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0576.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2021).

⁷⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2018), s. 9.

⁷⁷ TBMM (2021b).

Türkiye kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak, gerek Avrupa Birliği (AB) gerek Avrupa Konseyi (AK)'nin ortaya koymuş olduğu sözleşme metinlerini yakından takip ederek, KVKK'yı bu çerçevede ele almıştır. Nitekim Türkiye tarafından, 28 Ocak 1981 tarihinde 'Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin 108 Sayılı Sözleşme' imzalanmış, 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmasıyla iç hukuka dahil edilmiştir⁷⁸. Kişisel veriler ile ilgili T.C. Anayasası, Anayasa Mahkemesi, OECD, AB ve AK tarafından ortaya konulan temel ilkeler çerçevesinde hazırlanan 6698 Sayılı KVKK, 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. KVKK ile temel prensipte, "kişisel verilerin sınırsız biçimde ve gelişigüzel toplanması, yetkisiz kişilerin erişimine açılması, ifşası, veya amaç dışı ya da kötüye kullanım sonucu kişilik haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır"⁷⁹.

Bu yönüyle değerlendirildiğinde; 6698 Sayılı KVKK'nın, gerçek kişiler, tüzel kişiler, kamu ve özel hukuk tüzel kişileri, kamu ve kamu yönetimi açısından oldukça önemli bir metin olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla KVKK'nın, kamunun tüm paydaşları (kamu ve özel hukuk tüzel kişileri, müşteriler, tüketiciler, hedef kitleler, medya vb.) tarafından bilinmesi, özümsemesi ve uygulamada içselleştirilmesi kamu işleyişinin sağlıklı ve verimi yürütülmesi açısından bir gerekliliktir. Çünkü, içerisinde bulunduğumuz 21.yüzyılın ilk çeyreği, tam anlamıyla dijital bir çağdır. Bu çağda, 'dijitalleşme, dijitalleştirme, dijital dönüşüm, dijital transfer' gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Toplum, sosyal yaşamın hemen hemen tüm alanları (hukuk, eğitim, sağlık, bankacılık, finans, alışveriş vb)'nda işlemlerini gerçekleştirmek için kişisel verilerini kullanmaktadır. Özellikle, Aralık 2019'da başlayan ve halen devam etmekte olan Covid-19 pandemi sürecinde toplumun büyük çoğunluğu, hastalıktan korunmak için dijital ortamlarda (sosyal medya iletişim araçları, sosyal kanallar, sosyal bloglar, akıllı cep telefonları, tablet bilgisayarlar vb.) kişisel verilerini işleyerek veya işleterek ihtiyaçlarını giderme yoluna gitmektedir. Dolayısıyla, art niyetli kişilere, dolandırıcılara ve sahte profil (*cat fishing*)'lere karşı kişisel verilerin korunması ihtiyacı her zamankinden daha fazla gündeme gelmiştir. Bu yönüyle, 6698 sayılı KVKK'nın, gerçek kişilerin verileri ile birlikte kişiliklerin korunmasının yanında özgürce kişiliklere geliştirme fırsatı

⁷⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2018), s. 8-9.

⁷⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2018), s.12.

vermesi açısından ne kadar önemli bir metin olduğu somut bir şekilde görülmüştür.

Ancak, KVKK'nın uygulanabilirliği ile ilgili kamuda gerekli farkındalığın oluşturulması önem arz etmektedir. Bu noktada, KVKK'nın, tüm kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine, hizmet alıcılarına yani gerçek kişilere verilerinin işlenmesi sırasında söz konusu aydınlatma metinleri⁸⁰ aracılığıyla pratik hayatta uygulanabilirliği ile ilgili gerekli bilgilendirmeleri resmi web internet siteleri, dijital iletişim araçları, telefon, sms, e-posta, televizyon, radyo gibi araçlar üzerinden yapılması etkin kamu yönetimi açısından oldukça önemli olacaktır. Sosyal yaşamda gerçek kişilerin gündelik yaşamlarını doğrudan etkileyen kişisel verilerinin ve kişiliklerinin korunarak, kişiliklerinin özgürce geliştirilmesine ciddi anlamda katkı yapan KVKK'nın halkla ilişkiler aracılığıyla kamuya etkin kamu yönetimi anlayışıyla aktarılması, söz konusu gerçek kişilerin kendilerini hukuki, idari, mali vb. açıdan güvende hissetmelerini sağlayacaktır. Halkla ilişkiler bu süreçte, tanıma ve tanıma gibi iki temel kamusal işlevi yerine getirerek, kamunun, KVKK konusundaki bilgi düzeylerine ulaşarak, eksikliklerin giderilmesi için tamamlayıcı ve bütünlendirici bilgilendirmeleri, kitle iletişim araçları, sosyal medya iletişim araçları, web internet siteleri, sosyal kanallar, telefon, e-posta üzerinden gerçekleştirecektir. Halkla ilişkiler bu süreçte, gerçek kişiler için hukuki, idari, mali, sosyal açıdan oldukça önemli olan kişisel veri (kişinin adı, soyadı, anne adı, anne kızlık soyadı, baba adı, doğum yeri, doğum tarihi, T.C. kimlik numarası, yerleşim yeri, ıslak imzası, elektronik imza şifresi, cep telefon numarası, e-posta adresi, mesleği, iş adresi, web adresi, fotoğrafı, aylık gelir düzeyi, öğrenim durumu, kan gurubu, hastalıkları, medeni durumu vb.)'leri korumayı amaçlayan KVKK'nın kamuya anlatılarak içselleştirilmesi ve özümsemesi noktasında kamu ile etkin bir iletişim köprü vazifesi kurarak kamu açısından oldukça önemli yönetsel bir işlevi de yerine getirmektedir. Çünkü, "yönetsel bir etkinlik alanı olarak ele alınan halkla ilişkiler örgüt içinde, örgütün çevre ile ilişkilerini düzenleyen bir örgütsel birim olarak işlev görmektedir"⁸¹. Bu işlev, etkin ve başarılı bir kamu yönetimi açısından tüm kurum, kuruluş ve birimler için geçerlidir. Çevresi ile etkin ve sağlıklı bir iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmayan, çevresine ve ortak paydaşlarına kapalı (*entropi*) bir kurum veya kuruluşun başarılı olma şansı oldukça azdır.

⁸⁰ Bkz. EK-1.

⁸¹ Yağmurlu (2007), s. 63.

Sonuç itibari ile kamu açısından oldukça önemli bir metin olan KVKK'nın tüm yönleri ile hizmet alıcısı gerçek kişiler ve hizmet sağlayıcısı kamu ve özel hukuk tüzel kişilerin bilmesi ve uygulanabilirliği noktasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi önem arz etmektedir. Etkin ve başarılı bir kamu yönetimi, halkla ilişkilerin tüzel kişiler ile gerçek kişiler arasında etkin bir iletişim ve etkileşim strateji kurmasıyla bu süreçte önemli rol oynamaktadır.

KAYNAKÇA

- AKTAN, E. (2018). "Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu", **Bilgi Yönetim Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, ss. 1-22.
- AKTEL, M.,U. Kerman, Y. Altan, M. Lamba ve O. Burhan (2013). "Türkiye İçin Yeni Bir Denetim Modeli: Kamu Denetçiliği (Ombudsman)",**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 9, ss. 21-37.
- BERKÜN, S. (2017). "Kamu Açısından Yönetim", **HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 16, ss. 638-663.
- CANBEK, G. ve Ş. Sağıroğlu (2006). "Bilgi, Bilgi Güvenliği ve Süreçleri Üzerine Bir İnceleme", **Politeknik Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 3, ss. 165-174.
- CANÖZ, K. (2008). "Kamuda Halkla İlişkilerin Yeni Yüzü: Bilgi Edinme Yasası", **Selçuk İletişim**, Cilt: 5, Sayı: 3, ss. 141-152.
- ÇAĞLAYAN, R. (2016). "Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kısıtları", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Sayı: 7, ss. 373-398.
- ÇETİN, S. (2010). "Türkiye'de Kamu Yönetim Reformu Sürecinin Değerlendirilmesi: Aksayan ve İşleyen Yönler", **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 3, ss. 23-38.
- EFE, H. ve M. Demirci (2013). "Ombudsmanlık Kavramı ve Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumundan Beklentiler", **Sayıştay Dergisi**, Sayı: 90, ss. 49-72.
- ERGÜN, Ö. (2017). "Kişi Kavramı ve Çeşitleri",**Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, ss. 1-14.
- ERSÖZ, B. ve M. Özmen (2020). "Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri», **AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 42, ss. 170-179.
- GÜL, İ. (2014). "Danıştay Kararlarında 'Kamu Yararı' Kavramı", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı: 2, ss. 533-550.
- KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (KDK) (2021). <https://www.ombudsman.gov.tr/document/711kamu-Denetçiligi-Kurumu-Kanununun-Uygulanmasına-Iliskin-Usul-Ve-Esaslar-Hakkinda-Yonetmelik.Pdf> (Erişim Tarihi: 27.07.2021).

- KARAKÖSE, A. ve E. Topbaş(2010). “İşletmelerde Halkla İlişkiler Uygulamalarının Marka Yönetim Sürecindeki Rolü: Tepe Home Örneği”, *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik Dergisi*, Cilt: 45, Sayı: 3, ss. 1-37.
- KARATAŞ, Z. (2020). “COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme”, *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, ss. 3-15.
- KIRIK, A. M. (2017). “Yeni Medya Aracılığıyla Değişen İletişim Süreci: Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu”, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, ss. 230-261.
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018). **100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, KVKK Yayınları, Ankara.
- LAMBA, M. (2014). “Yeni Kamu Yönetimi Perspektifinden Türkiye’de Kamu Yönetimi Reformları: Genel Gereklere Üzerinden Bir İnceleme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 3, ss. 135-152.
- MUTLU, E. (2012). *İletişim Sözlüğü*, Sofos Yayınları, Ankara.
- OZAN, M. S. (2019). “Kurumsal İletişim Yönetimi ve Halkla İlişkiler”, *Social Sciences Studies Journal*, Cilt: 5, Sayı: 30, ss. 743-748.
- ÖZBEK, M. (2015). **Kamusal Alan**, Editör: **Meral Özbek**, Hil Yayınları, İstanbul.
- ÖZER, M.A. (2006). “Yönetişim Üzerine Notlar”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 63, ss. 59-89.
- RESMİ GAZETE (2021). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407-8.pdf>(Erişim Tarihi: 18.07.2021).
- SIZLI EROL, G. (1999). **Kamu Hizmetlerinin Görülmesinde İmtiyaz Yöntemi ve Türkiye Uygulaması**, Yayınlanmış Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Yayınları, Ankara.
- SOBACI, M. Z. (2007). “Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, ss. 219-235.
- SÖZEN, S. (2011). “Türkiye’de Demokratikleşme ve Kamu Yönetimi Reformu: Son On Yıla Genel Bir Bakış”, *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 473, ss. 133-148.
- TBMM (2021a).<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2021).

- TBMM (2021b).<https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0576.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2021).
- TBMM (2021c).<https://www.tbmm.gov.tr/docs/KVKKAydinlatmaMetni.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2021).
- T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI MEVZUAT BİLGİ SİSTEMİ (2021). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 08.09.2021).
- TEMİZEL, H. (2008). “Kamuoyu Kuramları ve Kamuoyu Oluşumunda Kitle İletişim Araçları”, **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 15, ss. 126-146.
- TÜRK DİL KURUMU (TDK) (2021).<https://sozluk.gov.tr/>(Erişim Tarihi: 23.07.2021).
- TÜZÜN, H.,H. Demirköse, S. Özkan, A. Uğraş Dikmen ve M. N. İlhan (2020). “CO-VİD-19 Pandemisi ve Risk İletişimi”, **Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi**, Sayı: Özel Sayısı, ss. 1-8.
- UYGUN, S. V. (2018). “Türk Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler Kavramının Konumu: Anlayış, Uygulama ve Karşılaştırma”, **Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 3, ss. 20-36.
- UZUNOĞLU, E. ve B. Öksüz (2008). “Kurumsal İtibar Riski Yönetimi: Halkla İlişkilerin Rolü”,**Selçuk İletişim**, Cilt: 5, Sayı: 3, ss. 111-123.
- YAĞMURLU, A. (2007). “Bilgi Edinme Kanunu ve Halkla İlişkiler”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 40, Sayı: 4, ss. 63-79.
- YILDIRIM, A. (2020). “Halkla İlişkilerin Kavramsal Tanımlamaları Üzerine Bir İnceleme”, **İletişim Çalışmaları Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 2, ss. 133-150.
- YILMAZOĞLU, Y.E. ve İ.E. Perdecioğlu (2019). “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Gereğeli”, Anayasa Mahkemesi Yayınları, Ankara.

EK 1: KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNE İLİŞKİN ÖRNEK AYDINLATMA METNİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNE İLİŞKİN AYDINLATMA METNİ⁸²

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME AMAÇLARI: Türkiye Büyük Millet Meclisine ait www.tbmm.gov.tr adresli web sitemizde ve Kurumumuz kayıtlarında yer alan kişisel verileriniz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasa, İçtüzük ve kanunlarla verilen yasama ve denetim görevlerinin yerine getirilmesi ve dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkının kullanılmasına olanak sağlamak için tarafınızla iletişim kurulabilmesi amaçlarıyla sınırlı olarak işlenmektedir.

KİŞİSEL VERİLERİNİZİN PAYLAŞIMINA İLİŞKİN ESASLAR: Web sitemizde ve Kurumumuz kayıtlarında yer alan kişisel verileriniz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasa, İçtüzük ve kanunlarla verilen yasama ve denetim görevlerinin yerine getirilmesi; dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma haklarının kullanımına olanak sağlanması amaçları kapsamında ve durumun gerektirdiği ölçü ile sınırlı olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla ve talep edilmesi durumunda talep konusuyla sınırlı olarak yargı organları ile paylaşılabilir.

KİŞİSEL VERİLERİNİZİ TOPLAMANIN HUKUKİ SEBEBİ VE YÖNTEMİ: Kişisel verileriniz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasa, İçtüzük ve kanunlarla verilen yasama ve denetim görevlerinin yerine getirilmesi çalışmaları ile dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvuru hakları kapsamında gerçekleştirilen başvurularınız ve çeşitli amaçlarla yapılan yazılı ve elektronik ortamdaki başvurularınıza bağlı olarak toplanmaktadır.

KİŞİSEL VERİLERİ İŞLENENLERİN HAKLARI VE BU HAKLARIN KULLANIMINA İLİŞKİN SINIRLILIKLAR: Kimliğinizi ispat etmeniz kaydıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisine ait www.tbmm.gov.tr adresinde yer alan iletişim kanallarını kullanarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı 06543 Atatürk Bulvarı Bakanlıklar-ÇANKAYA/ANKARA adresine veya web

⁸² TBMM (2021c), <https://www.tbmm.gov.tr/docs/KVKKAydinlatmaMetni.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2021).

sitemizde bulunan “İlgili Kişi Başvuru Formu’nu” doldurarak şahsen veya iadeli taahhütlü posta ile veya noter vasıtasıyla yazılı olarak ya da web@tbmm.gov.tr elektronik posta adresine imzalı veya mobil imzalı talebinizi göndererek, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun 11’inci maddesinde belirtilen aşağıdaki haklarınızı kullanabilirsiniz:

- a) Kişisel verinizin işlenip işlenmediğini öğrenme,
- b) Kişisel verileriniz işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme,
- c) Kişisel verilerinizin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme,
- ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerinizin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme,
- d) Kişisel verilerinizin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme,
- e) Kanunun 7’nci maddesine göre kişisel verilerinizin silinmesini veya yok edilmesini veya anonim hale getirilmesini isteme,
- f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme,
- g) İşlenen kişisel verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme,
- ğ) Kişisel verilerin Kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme.

Kişisel verileri işlenenlere, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun 11’inci maddesi kapsamında tanınan haklar; Anayasa, İçtüzük ve kanunlarla belirlenen esaslar dâhilinde yürütülen yasama ve denetim çalışmalarının aksatılması, sınırlandırılması, engellenmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu ve komisyonlarınca verilen kararların ve bu kararlara konu veri ve belgelerin ya da Meclis tutanaklarının değiştirilmesine yol açacak şekilde yorumlanamaz ve ileri sürülemez⁸³.

⁸³ TBMM (2021c).

